

faa skulde jeg altid med Glæde tænke tilbage paa; at ogsaa jeg har havt Sæde i den lovgivende Forsamling.

Raben: Jeg anerkjender tilfulde det Gode og Gavnlige deri, at der nu endelig til Rigsdagen er indkommet et Lovforslag om denne saa vigtige Gjenstand, som kan være til Grundlag for Forhandlingerne om denne Sag, da Mange hidtil kun leilighedsviis have yttret sig, og enten de ere blevne besvarede eller ikke, ingenlunde have kunnet give Anledning til noget endeligt Resultat, og jeg erkjender tillige det grundige og dybe Studium, hvoraf dette Forslag bærer det kjendeligste Præg, og tillige anerkjender jeg, at det først nu er blevet forelagt, paa Rigsdagens ellefte Time, for at ikke blot denne, men ogsaa hele Folket igjennem Pressen kan drøfte denne Sag vidtløftigen, og jeg skal derfor med Fornøielse stemme for, at Sagen skal gaae til anden Behandling; men det er kun, mine Herrer, under den Forudsætning, at man under Discussionens Løb vil komme til den Overbeviisning, at der Intet lader sig gjennemføre gavnligt og godt paa Evangens Gebeet, og dette Gebeet er dobbelt slikt, da man har kastet Magten alene hen til den ene Side og Evangen alene til den anden, Noget, som efter min Mening aldeles ikke stemmer med det Princip, nemlig Ligelighed i Loven for Alle, som den frie Forfatning nu har indført i Danmark. Jeg holder mig overbevist om, at Frihedens og Frivillighedens Territorium er det sande Grundlag, hvorpaa man kan bygge slikt frie Jædretninger som den, hvorom der nu er Tale. Efter min Mening har man hverken tilstrækkelig Ret eller tilstrækkelig Grund til at komme med nogen Evangelslov i denne Henseende. Hvor skulde Retten dertil vel kunne findes? Ja, dersom Faste Lovgivningen var givet ene til Fordeel for Jorddrotterne og de saakaldte Herremænd, og dersom man altid havde omgjærdet disse med større og større og med flere og flere Rettigheder, og naar man havde berøvet Bonden de Rettigheder, han havde over sit Fæstegods, og dersom endelig disse Rettigheder vare blevne misbrugte af Jorddrotten, ja, mine Herrer, da var det en anden Sag; men dette er saa meget mindre Tilfældet, som 2 Aarhundreders

Lovgivning har viist, at den danske Regjering fra det Dieblit, den blev souverain, har anvendt al Omhu og Omsorg for at ophjælpe Fæstebonden, og det har den gjort af en prisværdig Omhu for denne Sag, men tillige, uagtet det var den mindre Bevæggrund, af en taabelig naragtig Frygt for, at den danske Adelig engang skulde vinde tilbage Noget af det tabte Herredømme fra 1660. Uagtet saaledes Jorddrottens Eiendomsret er blevet omgivet af snevrere og snevrere Grændser og bestandig omdraget med snevrere Cirkler, saa har han derfor ikke viist nogen Uvillie imod Fæstebonden; jeg behøver ikke at udvikle dette, mine Herrer, thi selv her i Thiaget er flere Gange yttret, at af Herremændens Omhu for Fæstebonden var der jo her i Landet fremspiret et Velvilligheds Forhold, hvoraf man iøvrigt, underligt nok, har villet drage Anledning til at fremkomme med en Evangelslov og sige, at der kunde paahvile Jorddrotten nogen Pligt, fordi han havde været velvillig. Ikke uden at banlyse enhver Velvilliesføielse ud af Landet, kan man drage en saadan Slutning. Af Velvillie kan aldrig reise sig et nogetsomhelst Rettsforhold imod den, der viser denne Velvillie, men Velvillie kræver Velvillie, for at den skal vedblive at bestaae. Ja, var der ogsaa gyldig Grund til at paalægge en saadan Evang, saa kunde man maafsee, hvis det var nødvendigt, prøve, ja see Nødvendigheden eller haabe et Argument for en tvingende Lov, men det tyktes mig ikke her at være Tilfældet. Dersom Fæstestanden var stædt i Nød og Glendighed, dersom den Træhest, hvorpaa man endnu saa gjerne, i Mangel af bedre Beviser, vil ride som paa et Argument imod den nuværende Herremænd, ja dersom denne Træhest endnu stod opsadlet i Herremændens Forgaard, dersom Ridesfogden kunde komme uden Barsel og tvinge Bonden til at komme til Hove, da var det en anden Sag, men Forholdet er aldeles forandret; Fæstebonden har kun Navn af hvad han var før, Fæstebonden og Fæstestanden er nu en ganske anden end før, den har muligens været fortrykt, men det var Tidens Forhold, der gjorde det, nu er Fæstestanden en fri Stand, der er ingen Forpagter, ingen Leier heri Landet, der kan glæde sig saalænge ved